

PRITARTA
Tauragės rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 8 d. potvarkiu Nr.4-359

PATVIRTINTA
Tauragės lopšelio-darželio „Pušėlė“
direktoriaus 2025 m. liepos 8 d.
įsakymu Nr. ĮE-71

TAURAGĖS LOPŠELIO-DARŽELIO „PUŠĖLĖ“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Tauragės lopšelio-darželio „Pušėlė“ (toliau – Lopšelis-darželis) ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) atnaujinta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“. Programos paskirtis – pateikti esminius susitarimus dėl vaikų nuo 1 iki 5 (6) metų ugdymo(si), siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą.

Tauragės lopšelis-darželis „Pušėlė“ – atvira pokyčiams, bendradarbiaujanti ugdymo įstaiga, kurianti tvarią vyraujančių tradicijų ir ugdymo inovacijų aplinką. Lopšelyje-darželyje siekiama dermės tarp tradicijų, sveikos gyvensenos, pilietiškumo, gamtosauginio sąmoningumo ugdymo bei inovatyvaus ir prasmingo ugdymo(si) užtikrinimo kiekvienam vaikui.

Įstaigos bendruomenė – motyvuota, nuolat besimokanti ir bendradarbiaujanti siekiant kiekvieno vaiko sėkmės. Ugdymas grindžiamas glaudžiu ryšiu su tėvais, dalinimusi informacija ir įtrauktimi. Siekiant praplėsti vaikų patirtis, į ugdymo procesą įtraukiama ir vietos bendruomenė (bibliotekos, muziejai, vietos verslininkai ir pan.) bei socialiniai partneriai.

Lopšelyje-darželyje daug dėmesio skiriama *patirtinio ugdymosi* koncepciją atliepiančiam STEAM ugdymui, vaikų *sveikos gyvensenos, tvarumo bei ekologinės atsakomybės* nuostatų stiprinimui, „*Darželis be sienų*“ strategijos plėtojimui. Įstaiga unikali tuo, kad čia ugdymas grindžiamas *integruotomis veiklomis*, sujungiančiomis skirtingas sritis,

dėmesiu įtraukčiai bei kiekvieno vaiko ugdymui(si) ir vyraujančia *visuminio* ugdymo(si) praktika. Vaikas yra visapusiška, unikali ir aktyvi asmenybė. Atsižvelgiant į tai, siekiame pamatyti vaiko galias ir jas visapusiškai ugdyti, naudodami vaikui priimtinas formas ir būdus.

Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama *konstruktyvistine* ir *sociokultūrine* teorine prieiga.

Konstruktyvistinė prieiga (Ž. Pjažė) akcentuoja aktyvų vaiko vaidmenį kuriant savo žinias ir pasaulio suvokimą. Vaikai pasaulį pažįsta tyrinėdami, patirdami ir sprenddami problemas. Jie aktyviai mokosi ir patys konstruoja savo žinojimą, daugelį dalykų atranda patys, savu būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolat ieško naujų veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Vaikų iniciatyvumas paremiamas parenkant jiems aktualų turinį ir veiklas. Mokytojai yra bendrakūrėjai, drauge su vaikais kuria ugdymosi kontekstus ir konstruoja naujas ugdymo(si) patirtis. Jie lygiai taip pat kaip ir vaikai nuolatos mokosi ir organizuoja aplinkas, kuriose galima įgyti daug konkrečių patirčių, skatinančių savivaldų vaikų mokymąsi.

Sociokultūrinė prieiga (L. Vygotskis) pabrėžia aplinkos ir socialinių sąveikų svarbą. Sociokultūrinė aplinka laikoma pagrindiniu vaiko raidos šaltiniu. Vaikas aktyviai sąveikauja su aplinkiniais, ir per sąveikas plėtodamas psichikos galias, kuria savo asmenybę. Socialinių sąveikų dėka formuojasi visos pagrindinės vaiko psichikos funkcijos ir yra kuriamos kultūrinės elgesio bei mąstymo formos. Vaikai mokosi bendraudami su kitais, dalyvaudami bendrose veiklose, žaisdami vaidmenų žaidimus ir bendradarbiaudami. Laikomasi pasidalytos veiklos mokymo(si) principo, kai vaikai mokosi drauge, o po to – savarankiškai. Mokytojo vaidmuo – būti tarpininku, kuris padeda vaikams įgyti naujų žinių aktyviai bendraujant ir patiriant.

Konstruktyvistinė ir *sociokultūrinė* prieiga sinergijoje paremia vaikų mokymą(si) tyrinėjant, eksperimentuojant ir sąveikaujant su aplinka bei bendraamžiais. Mokytojas šioje sampratoje – ne vien žinių perteikėjas, o labiau palydovas, padedantis atrasti ir suprasti pasaulį. Svarbi ugdymo dalis yra bendradarbiavimas ir bendruomenės įsitraukimas – mes kuriame aplinką, kurioje vaikai mokosi iš realių patirčių.

Siekiant kiekvienam vaikui prieinamo sėkmingo ugdymosi, Programoje įtvirtinama *universalaus dizaino ugdymuisi* prieiga. Tai lanksti, kiekvienam vaikui prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame visiems vaikams yra sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ši strategija leidžia užtikrinti socialinę ir edukacinę visų vaikų įtrauktį į ugdymo procesą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Vaikai, turintys specialiųjų

ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje.

1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Mums svarbios vertybės, nes tai yra pagrindas, kuriuo vadovaujamės mes, visa bendruomenė, darbuotojai, ugdytiniai bei ugdytinių šeimos. Vertybės kloja pamatą sėkmingai vaiko ateičiai. Programoje pateikiamos pamatinės vertybės, kuriomis grindžiamas visas Programos turinys:

- **Vaiko orumas** – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas, vaiko saugumo ir sveikatos puoselėjimas;
- **Vaiko gerovė** – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- **Saviraiškos laisvė** – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- **Lygiavertis dalyvavimas** – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymo(si) procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- **Lygiateisiškumas ir teisingumas** – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;
- **Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei** – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;
- **Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas** – priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- **Kultūrinis tapatumas** – pagarbos savo šalies kultūrai puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimant kitų kultūrų savitumą.

1.3. Vaikai ir jų poreikiai

Mūsų įstaigoje ugdomi vaikai, turintys įvairią patirtį, iš skirtingų socialinių sluoksnių, skirtingų gebėjimų, įvairių unikalių poreikių. Šia Programa siekiama tenkinti ir turtinti pagrindinius kiekvieno vaiko aktualius poreikius:

- **žaidimo** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Stebint ir tinkamoje situacijoje įsitraukiant į žaidimus padėti vaikams auginti žaidimo gebėjimus;
- **saugumo** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdat vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- **draugysčių** – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinką skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- **komunikavimo** – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo priemones ir atrasti pagarbaus ir veiksmingo bendravimo būdus;
- **pažinimo džiaugsmo** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- **kūrybinės saviraiškos** – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos spontaniškų ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams ir gabumams auginti savitą raiškos stilių.

Programa atliepia ir tenkina **unikalius kiekvieno vaiko poreikius**, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai (globėjai) yra svarbiausi vaiko ugdytojai, atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą, kokybišką ugdymą bei partnerystę su įstaiga. Lopšelio-darželio paskirtis – bendradarbiaujant su šeima ugdyti vaiką, atsižvelgiant į tėvų (globėjų) lūkesčius ir vaiko poreikius, įstaigos darbuotojams į tai laiku ir lanksčiai reaguojant. Mums svarbu, kad vaikai jaustųsi saugiai, būtų sveiki, aktyviai veikdami įgytų kompetencijas, reikalingas sėkmingam tolimesniam ugdymuisi. Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) tikslų, rezultatų, ugdymo proceso organizavimo, švietimo pagalbos teikimo, vaikų saviraiškos poreikių

tenkinimo, atsižvelgiama į individualias vaiko galias bei skirtingą ugdymosi patirtį. Ypatingas dėmesys skiriamas vaiko adaptacijai naujoje aplinkoje (grupėje).

Planuojant tariamasi su tėvais (globėjais), jų pasiūlytos idėjos įtraukiamos į grupių veiklos planus. Tėvai (globėjai) kviečiami aktyviai dalyvauti grupių gyvenime: padėti organizuoti renginius, šventes, edukacijas, papasakoti apie profesijas, prisidėti savo idėjomis ir pasiūlymais. Į metinius planus integruojamos temos apie šeimą, jos tradicijas ir pan., taip pat – tėvų (globėjų) pasiūlytos temos.

Bendravimui su tėvais (globėjais) naudojamas elektroninis dienynas, elektroninis paštas, susirinkimai, individualūs pokalbiai, atvirų durų dienos ir kt. Kasmet, vykdant įstaigos veiklos kokybės įsivertinimą, vykdomos ir tėvų (globėjų) apklausos, siekiant išsiaiškinti su ugdymu susijusius aspektus.

Visi bendruomenės nariai kviečiami tarpusavyje bendrauti ir bendradarbiauti, domėtis įstaigos gyvenimu, dalyvauti šventėse, išvykose, renginiuose ir kt.

1.5. Regiono ypatumai ir Lopšelio-darželio savitumas

Tauragė – prie Jūros upės įsikūręs miestas, pasižymintis gamtos įvairove, turtingu kultūriniu paveldu, aktyvia bendruomene, stipriais tautiniais papročiais ir gyvomis tradicijomis. Tauragė turi stiprią „Žalią viziją“ – mieste plečiamas pažangus ir gamtai draugiškas vystymasis: skatinamas darnus judumas, vystoma žalinimo strategija, atsinaujinanti energetika. Visa tai suponuoja poreikį skirti dėmesio vaikų ekologiniam švietimui bei gamtamoksliniam ugdymui.

Lopšelis-darželis „Pušėlė“ įsikūręs atokesnėje Tauragės miesto dalyje. Jos teritorijoje daug žalumos, įvairių gamtos bei kultūros objektų: Jūros upė, Tauragės vasaros estrada, B. Baltrušaitytės viešoji biblioteka, Tauragės krašto muziejus, Pilies kompleksas, katalikų Šv. Trejybės ir J. Kalvano evangelikų liuteronų bažnyčios, parkai ir kt. Tai sudaro galimybes ugdymo procese išnaudoti netradicines erdves, ugdymą plėtoti žaidžiant bei organizuojant veiklas tiek įstaigos teritorijoje, tiek kitose erdvėse. Lopšelis-darželis bendradarbiauja su kitomis Tauragės ikimokyklinio ugdymo įstaigomis: organizuojami bendri renginiai, projektai, dalijamasi patirtimi.

Įstaigoje ugdomi vaikai nuo 1 iki 5(6) metų. Ikimokyklinio amžiaus vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Veikia 11 ikimokyklinio ugdymo grupių bei viena specialioji (mišri) ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo grupė.

Lopšelyje-darželyje didelis dėmesys skiriamas įtraukčiai. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, individualiems gebėjimams ir specialiesiems poreikiams tenkinti sutelkta

švietimo pagalbos specialistų (specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo, logopedo, psichologo ir judesio korekcijos specialisto) komanda. Bendradarbiaujant su vaiko tėvais (globėjais), įgyvendinamas individualus vaiko ugdymo planas. Aktyviai veikia vaiko gerovės komisija (VGK). Sunkiai verbaline kalba komunikuojantiems vaikams, turintiems didelius ir labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius, naudojama bendravimo simboliais (vizualinės instrukcijos) metodika „Bendraukime paveikslėliais“. Gabiems vaikams taikomas personalizuotas ugdymas: ugdymo turinys ir veiklos pritaikomos pagal vaiko gebėjimus, pomėgius ir raidą.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, jo poreikius bei tėvų (globėjų) prašymus, ugdytinių pietų poilsio laikas organizuojamas pritaikant vaikui tinkamiausią sprendimą – miegojimas, ramus pagulėjimas, rami veikla ir pan. Rugsėjo – gegužės mėnesiais organizuojama „Pietų poilsio grupė“ vaikams, kurie ilsisi kita nei miegas forma.

Išskiriamos prioritetingos Lopšelio-darželio veiklos sritys:

STEAM ugdymas, remiantis patirtinio mokymosi koncepcija. STEAM – gamtamokslinis, technologinis, inžinerinis, meninis ir matematinis ugdymas – įgyvendinamas integruojant šias veiklas į kasdienę rutiną, žaidimus, patirtinę veiklą, projektus ir pan. Tam padeda įstaigos aplinka, kurioje daug medžių, krūmų, augalų bei sukurtos erdvės įvairioms vaikų veikloms lauke (ekologinis daržas, vabzdžių viešbučiai, lauko virtuvėlės, erdvės paukščiams pažinti, orų stotelė ir kt.) bei edukacinių priemonių (interaktyvūs ekranai, vaizdo projektoriai, robotai, Lego konstruktoriai ir kt.) bazė. Įstaiga yra akredituota STEAM mokyklų tinklo narė. Šią veiklos sritį pastiprina „Darželis be sienų“ strategijos plėtotė. Siekiame ugdymą išplėsti už įstaigos ribų organizuodami įvairias išvykas, ekskursijas, veiklas netradicinėse erdvėse. Tam išnaudojama šiuolaikiška vidaus ir lauko aplinka bei edukacinės erdvės.

Sveikatos stiprinimas. Įstaigoje daug dėmesio skiriama vaikų sveikos gyvensenos nuostatų formavimui, jų fizinės sveikatos bei socialinių-emocinių kompetencijų stiprinimui. To siekiame vykdydami sveikatos stiprinimo priemones bei įgyvendindami socialinių-emocinių įgūdžių ugdymo programas „Kimochi“ ir „Zipio draugai“. Sveikatą stiprinančios veiklos vykdomos jas integruojant į kasdienę rutiną, renginius bei projektus. Lopšelis-darželis yra Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklo narys.

Tvarumo ir ekologinės atsakomybės ugdymas. Atliepdama Tauragės „Žaliosios vizijos“ tikslus įstaiga daug dėmesio skiria vaikų tvarumo ir ekologinės atsakomybės įgūdžių lavinimui. Bendruomenė įsitraukia į ekologinius projektus, akcijas (gėlių, medelių sodinimas, inkilų kėlimas ir kt.), bendradarbiauja su socialiniais partneriais. Įstaigoje skatinama tausoti ir saugoti elektros energiją bei vandenį, rūšiuoti. Vaikams sudaromos sąlygos ekologinio

sąmoningumo kompetenciją ugdytis nuo mažų dienų: grupėse yra rūšiavimo dėžės, veiklai naudojamos antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, ekologinio sąmoningumo temos įtraukiamos į veiklos planus, organizuojami renginiai. Pedagogai priemonių gamybai naudoja antrines medžiagas. Į šias veiklas įtraukiami ir tėvai (globėjai): jie padeda apsirūpinti įvairiomis priemonėmis iš antrinių žaliavų, gamtine medžiaga, kviečiami organizuoti ar įsitraukti į veiklas. Įstaigoje organizuojamas ekologiškas maitinimas, vyksta vaikų edukavimas sveikos mitybos tema. Lopšelis-darželis yra EKO mokyklų tinklo narys.

Lopšelyje-darželyje skiriama dėmesio ir vaikų saviraiškai bei kūrybai. Organizuojami tradiciniai renginiai, meninės raiškos savaitė „Vaikai vaidina vaikams“, meninė veikla integruojama į grupių veiklas. Vykdomi renginiai, skatinantys pilietiškumą bei pagarbą Lietuvių tautos papročiams ir tradicijoms.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo turinys sudarytas remiantis šiais svarbiausiais principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomąsias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

- **ugdymo(si) ir priežiūros vienovės** – kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- **vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės** – ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- **žaismės** – žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o **žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;**
- **sociokultūrinio kryptingumo** – ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- **integralumo** – siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- **įtraukties** – sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

- **kontekstualumo** – vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

- **vaiko ir mokytojo bendro veikimo** – aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

- **lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą** – vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

- **reflektyvaus ugdymo(si)** – mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

- **šėimos ir mokyklos partnerystės** – mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Išimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Programos uždaviniai:

1. kurti lėtąjį ugdymą(si) ir tyrinėjimą skatinančius kontekstus, siekiant suteikti vaikams pasimėgavimo ugdymo(si) procesu jausmą, palengvinti ugdymo(si) procesą bei sėkmingai įtraukti visus vaikus į veiklą;

2. atpažinti kiekvieno vaiko poreikius, raidos ypatumus, gebėjimus ir atsižvelgiant į juos plėtoti individualias fizines, socialines, pažinimo, komunikavimo ir kūrybines galias;

3. taikyti universalios dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymosi sėkmės prielaidą;

4. organizuoti ugdymą(si) derinant mokytojo suplanuotą ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, išvykas ir kt.), pripažįstant žaidimą kaip pagrindinę veiklą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį;

5. sudaryti sąlygas vaikui mokytis pažinti ir veikti: žaisti, tyrinėti, kelti klausimus ir ieškoti atsakymų, pasirinkti veiklos būdus ir priemones, samprotauti apie tai, ko išmoko, numatyti tolesnės veiklos žingsnius.

6. Kurti ir plėtoti pagarbą, pasitikėjimu ir partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su vaiko šeima, švietimo pagalbos specialistais ir kitais įstaigos darbuotojais.

7. Saugoti bei stiprinti vaikų fizinę ir psichinę sveikatą, sudarant prielaidas sveiko, aktyvaus, savarankiško ir saugaus vaiko ugdymuisi.

1 paveikslas. *Tauragės Lopšelio-darželio „Pušelė“ konceptualus ikimokyklinio ugdymo modelis*

Įstaigos konceptualus ugdymo modelis atspindi esminius Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo principus. Pagrindas, kuriuo remiamasi organizuojant ugdymą – patirtinė veikla, universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir visuminis ugdymasis. Ugdymo(si) centre – vaikas ir 7 jo galios, kurias siekiama plėtoti ir lavinti 5 visuminių ugdymo sričių plotmėje. Mokytojas vaiko galias plėtoja įvairiose aplinkose ir kontekstuose, tiek universaliuose, tiek atspindinčiuose įstaigos savitumą. Konceptualus ugdymo modelis

atspindi visų elementų tarpusavio integraciją ir neatsiejamą integracijos taikymo principą organizuojant ugdymo procesą

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas Programoje grindžiamas *visuminiu ugdymu, universaliu dizainu mokymuisi, vaiko žaidimu ir kita patirtine veikla*.

- *visuminis ugdymas(is)* yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojimąsi, užtikrinant balansą ir dermę tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų;

- *universalus dizainas mokymuisi* yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys: vaiko įsitraukimas į ugdomąją veiklą, sudominant ir sužadinant pozityvias emocijas; gilėjantis supratimas, gaunant ir tyrinėjant informaciją įvairiais būdais; įgytos patirties raiška, savarankiškai sugalvojant idėją, ją įgyvendinant, atspindint ar aptariant rezultatus;

- *vaikų žaidimas ir kita patirtinė veikla* yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos. Vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Lopšelyje-darželyje plėtojama visos bendruomenės žaidimo kultūra, skatinanti žaisti, kurti ir bendradarbiauti. Siekiama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) vienovės bei darnos. Patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis darant, veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Lopšelio-darželio ikimokyklinis ugdymas(is) grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis, atliepia ir tenkina vaiko poreikius bei skatina ikimokyklinio ugdymo tiksle nusakytų vaikų galių auginimą.

2 paveikslas. *Tauragės Lopšelio-darželio „Pušėlė“ ikimokyklinio ugdymosi pasiekimų sričių modelis*

Programa apima penkias vaiko raidą skatinančias visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritys: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Kuriu ir išreiškiu“, kuriose pateikti turinio aspektai, vaiko ugdymosi pasiekimų sritys, vertybinės nuostatos ir esminiai gebėjimai. Ugdymo(si) turinys pateikiamas pagal vaiko galias, siekiame 3-iojo ir 6-ojo pasiekimų žingsnio.

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“
Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i>	Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko.	Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu. Skanauja maistą patiektą estetiškai.

domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinį saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje.	Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia atitinkamą žodyną. Valgo savarankiškai, geba atsigerti iš puodelio. Pasako ko nori ir ko nenori valgyti. Įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. Vaikai susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius. Patys ar mokytojo padedami prausia veidą, rankas, nusišluosto, susišukuoja plaukus. Savarankiškai arba su mokytojos pagalba naudojasi tualetu. Bando savarankiškai apsirengti ir nusirengti, tvarkingai sudėti drabužius, nusiauti ir apsiauti batukus. Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamosis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius. Ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis.	Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų), įveikiant kliūtis (ką nors peržengdami), lipant į kalniuką. Nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. Nulipa ir užlipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamosis suaugusiojo rankos arba turėklo. Pradeda lankstyti ranką per riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti, vis tiksliau atlikdami judesius. Lavina visos rankos judesius plodami, ką nors rinkdami, spaudydami. Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojasi stalo įrankiais. Pasilaikydamos nušoka nuo žemo paviršiaus (pvz., laiptelio). Spiria kamuolį į priekį. Meta kamuolį į priekį viena ar abiem rankomis.

Savivoka ir savigarba <i>Vertybinių nuostatų</i> Pasitikimi savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, mokyklos bendruomenei.	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis. Pasako kiek jam metų, savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Siekia savarankiškumo „aš pats“. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais.	Matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas. Pasako ar yra mergaitė ar berniukas. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda. Atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu). Savo kūno ribas vaikai pajaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, kutenami, kykuojami, rengiami bei kalbinami. Ugdosi dienos ritmo pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Išreiškia savo poreikius ir norus žodžiais ar gestais (pvz., „noriu vandens“, „nenoriu miego“). Supranta ir rodo, ką mėgsta ar nemėgsta (pvz., tam tikri žaislai, maistas). Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienos tvarką, stebėti ir patikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar vyks.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudinęs geba nusiraminti.	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.	Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyti.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų ir sveiką maistą, iš kur jis atsiranda, ir ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. Pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Savarankiškai servuoja stalą, valgo tvarkingai, naudojasi visais stalo įrankiais. Savarankiškai naudojami tualetu, taisyklingai nusiplauna rankas, čiaudėdamas ir kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktais. Atsižvelgdamas, į tai, ar jam šilta, ar šalta, apsirengia ir nusirengia drabužius, apsiauna ir nusiauna batus (pagal oro sąlygas). Laikosi saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, gatvėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. Žino, kur kreiptis pagalbos, ir mokosi	Klauso skaitomų tekstų, komentarų, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. Tyrinėja sveiko maisto piramidę. Žaidžia vaidmeninius žaidimus „kavinę“, „restoraną“. Imituoja maisto gaminimo procesus: plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina, gėrįsi estetiniu įspūdžiu. Tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną, aiškinasi, kiek jo vartoti sveika. Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos, sužino apie bakterijas ir virusus, jų sukeltas ligas. Kuria patogios ir estetiškos vaikų aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant). Imasi iniciatyvos tvarkyti pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi jas rūšiuoti. Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą. Mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų. Mokosi saugaus elgesio grupėje, lauke, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių.

	saugoti save bei kitus.	
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	Eina, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius. Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. Lipa kopėtėlėmis. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Ištvėrimingas, bėga ilgesnius atstumus. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius išlaikant pusiausvyrą.	Lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą). Mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis, išlaikyti kūną statinėje būsenoje. Atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. Žaidžia įvairius judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas,ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Išbando įvairiausių ėjimo ir bėgimo būdus. Žaisdami komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėlioiant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt.
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinių nuostatų</i>	Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro	Suaugusiojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą.

Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	Tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Pažįsta savo kūną, žino pagrindines jo dalis. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą. Tyrinėja ir mokosi pajausti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kad jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo. Geba atlikti atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus.
Savireguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.	Pats taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų	Mokosi atpažinti, kada jaučiasi pavargęs, suirzęs ar per daug aktyvus. Ieško būdų, kaip susitvarkyti su nusivylimu ar pykčiu. Išbando kvėpavimo pratimus, padedančius nusiraminti. Suaugusiojo padedamas mokosi atidėti norus ir palaukti savo eilės. Siekia estetinio įspūdžio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą. Geba išklausti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti. Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo. Mokosi taisyklių laikymosi per žaidimus ir kasdienes veiklas.

	laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	
--	--	--

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“
Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinių nuostatų</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, mokyklos bendruomenei.	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus. Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save, savo stiprybes. Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikas pradeda žaisti su kitais vaikais, dalinasi žaislais ir pastebi kitų vaikų emocijas. Vaikas pradeda dalyvauti grupinėse veiklose, kaip žaidimai ar dainavimas, ir rodo pagarbą taisyklėms bei kitiems vaikams.
Saviriaguliacija ir savikontrolė <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų,	Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Yra ramus ir rodo pasitenkinimą	Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas, kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamas, nuraminamas, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos. Bendraudami su kitais mokosi tinkamai elgtis, pritaiko išmokus

bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.	kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus.	būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo, atsižvelgia į kito prašymus. Vaikas pradeda mokytis kantriai laukti savo eilės žaidimuose arba grupinėse veiklose. Vaikas pradeda mokytis nuraminti save, kai jaučia pyktį (pvz., kvėpuoti giliai arba žaisti ramiai). Siekia, kad kiti vaikai jį priimtų, mėgtų ir žaistų kartu.
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.	Kilusias emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Mokosi emocijas atpažinti, jas įvardinti. Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. Jautriai reaguoja, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso. Reaguoja į kitų emocijas (pvz., jaučia empatiją, kai kažkas verkia, gali ateiti užjausti, apkabinti).
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų	Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradeda suprasti, kuris daiktas	Mokosi būti ir veikti šalia kitų, bendrauti ir komunikuoti, įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas. Santykiai su suaugusiais: Dažnai ieško artimųjų ar pažįstamų suaugusiųjų dėmesio ir artumo. Mokosi įsitraukti į pokalbius, atsakydami į klausimus. Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Rodo pasitikėjimą ir kreipiasi į suaugusįjį, kai jam reikia paguodos ar pagalbos. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Drąsiai veikia, rizikuoja ar išbando ką nors nauja, kai šalia yra mokytojas. Lengvai arba su nedidele paguoda atsiskiria nuo tėvų/globėjų. Santykiai su bendraamžiais:

skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.	Bendrose veiklose ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Pasidalina žaislais ar kitais daiktais. Mokosi toleruoti situacijas, kuriose turi palaukti, kol draugas pabaigs savo veiklą. Ieško bendraamžių draugijos, kalbasi su kitais vaikais. Bando kurti kartu su bendraamžiais savas žaidimo taisykles. Vaikai bendraudami su kitais taip pat koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam.
--	--	--

Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	Tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius. Tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Aiškina kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Pasitiki savimi, bando naujas veiklas ir nestabdo savęs veiklose. Mokosi įvardinti savo stiprybes ir iššūkius, žino, ką daro gerai ir ką dar reikia tobulinti. Gerbia save ir kitus žmones, supranta, kad kiekvienas žmogus yra svarbus ir vertingas. Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami. Aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose

		renginiuose ir edukacinėse programose. Įsitraukia į žaidimus, įvairias patirtines, kūrybines veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti, atpažinti, tyrinėti, įvardyti pomėgius, interesus. Pilietinį tapatumą vaikai ugdo šeimose, grupėje, kieme laikydamiesi vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis.
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas. Pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau.	Atpažįsta savo emocijas, supranta, kada yra linksmas, liūdnas, piktas ar susijaudinęs. Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. Mokosi valdyti savo emocijas. Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniais, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.
Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus,	Pats taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų.	Vaikai patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus (suskaiciuoti iki trijų, pasitraukti į ramybės kampelį ir kt.). Mokytojo padedami vaikai mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai. Jie bando įžvelgti teigiamas pokyčių puses, susitarti su kitais bei prisitaikyti prie naujų aplinkybių. Stebi ir tiksliai pasiūlytose veiklose tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus.

įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	Žaisdami savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkėlinėti dėmesį) ir savarankiškai veikdami, jie ugdo gebėjimą kontroliuoti savo veiksmus, dalyvauja užduotyse, kurios reikalauja ištvermės, tikslumo ir gebėjimo įveikti kliūtis. Taip pat laikosi su bendraamžiais sutartų grupės taisyklių, ugdomi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus.
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedama tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje	Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbant, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo yra panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų. Bendraudami su mokytoju, vaikai stebi jo elgesį ir mokosi jį atkartoti. Žaisdamas, atlikdamas grupines veiklas mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Tyrinėjant, aiškinantis, patiriant gyvenimą čia ir dabar plėtoja supratimą apie laiko tėkmės pokyčius per tam tikrą laiką. Aiškinasi gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės.

	turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	
--	--	--

Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“
Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklaudyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	Vaikai ugdomi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. Pradedą suprasti paprastas sakinių struktūras, pavyzdžiui, subjekto veiksmažodžio objektą („Mama valgo“, „Šuo bėga“), mokosi vartoti pirmuosius sudėtinius sakinius. Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. Vaikas atpažįsta savo vardą, kai jis yra išsakytas ir reaguoja į jį, pasako grupės vaikų vardus, savo šeimos narių vardus. Vaikas geba atsakyti arba reaguoti gestais į paprastus klausimus, pvz., „Kur tavo žaislas?“ arba vykdyti paprastus nurodymus (pvz., „Padėk žaislus ant stalo“). Žaisdamas kalbasi su savimi. Vaikas pradeda reaguoti į kitų žmonių pasakytas mintis, klausimus ir nuomones, taip pat gali atlikti paprastus pokalbius su suaugusiais ir vaikais. Išvardina arba parodo gestais kūno dalis.
Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti	2–3 žodžių vientisiniais sakiniiais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, atsako į	Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose.

su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas.	paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus	Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Domisi skirtinga kalbine raiška. Supranta dviejų-trijų dalių nurodymus (pvz., „Paimk kamuolį ir padėk ant stalo“). Pradeda kalbėti kelių žodžių sakiniais. Vartoja kai kuriuos vertinimo žodžius (geras, blogas). Pasako savo ir šeimos narių vardus.
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	Mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildo kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas. Savo emocinį intelektą geba tobulinti edukacinių žaislų pagalba, per interaktyvų skaitymą ir skaitmeninius vaizdinius, naudojant interaktyvią lentą. Bando interaktyviai bendrauti su edukaciniais žaislais, žaidimais, programėlėmis, kuriuose reikia atlikti paprastus veiksmus, pavyzdžiui, pasirinkti objektus, spustelėti ant jų arba klausytis ir kartoti žodžius.
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.	Žodinės kalbos suvokimą ugdo dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose.

<i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.	Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse. Mėgina atlikti paprastus rankdarbius, pvz., karoliukų vėrimą, lipdymą iš plastilino. Naudoja įvairias medžiagas, pvz., popierių, klijus, žirkles. Eksperimentuoja su spalvomis, maišydamas jas ar rinkdamasis mėgstamas spalvas. Mėgina dainuoti paprastas daineles ar jas atkartoti, gali atkartoti pirštukų ar rankų – kūno judesius. Jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoją, bėga, apsisuka). Žaidžia vaizduotės žaidimus (mama, tėtis, gydytojas, auklėtoja, šuniukas, kačiukas, meškutis...).
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.	Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Atskiria arba įvardija „daug“ nuo „mažai“. Atpažįsta įprastas vietas, pvz., namus, mokyklą, žaidimų aikštelę. Suvokia paprastas laiko sąvokas, pvz., „ryte – pusryčiai“, „vakare – vakarienė“. Atpažįsta dažnai matomus žmones, pvz., vaikus, mokytojas. Bando spręsti paprastas problemas, pvz., kaip pasiekti aukštai esantį daiktą, ar užlipti ant aukštai esančio daikto (pvz., užlipti ant lovytės, jeigu reikia kėdutės, ją atsinešti).

Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
------------------	---------------------	---

Kalbų supratimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdomi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami ir sprenddami problemas, jie mokosi atidžiai klausytis draugų bei suaugusiųjų, suprasti jų ketinimus ir tinkamai į juos reaguoti. Taip pat stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus bei pasiūlymus. Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.
Kalbinė raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinius	Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Vaikai dalyvauja mokytojo organizuojamose veiklose, kurios padeda jiems pažinti pasaulį. Jie mokosi užduoti klausimus, naudoti naujai išmokus žodžius ir sąvokas, argumentuoti savo mintis, diskutuoti bei apmąstyti savo patirtį. Žodinę raišką jie papildo išraiškingais gestais, judesiais, mimika, o taip pat pasitelkia aplinkos objektus, schemas ir piešinius. Ugdo suvokimą apie kalbų įvairovę, formuoja savo kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti įvairias kalbas ir suprasti, ką nori perteikti kita kalba kalbantys žmonės.

	raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminės gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	Vaikų smalsumas skatina juos aktyviai dalyvauti mokytojo organizuojamose veiklose. Jų metu jie bendrauja tiek gyvai, tiek nuotoliniu būdu su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis. Jų kalbos suvokimas vystosi ne vien klausantis informacijos, bet ir per kitus jutimus: analizuojant vizualinę medžiagą, tyrinėjant daiktus lytėjimu, atpažįstant aromatus ir patiriant įvairius skonius.
Meninė raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminės gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima	Vaidmenų žaidimai, kuriuose vaikai imituoja įvairias situacijas ir kuria istorijas, taip pat žodiniai bei grupiniai žaidimai, praturtina vaiko patirtį ir sukuria naujas kalbines aplinkybes, kurių anksčiau nebuvo. Šie žaidimai skatina vaiko žodyno augimą, aprėpiant ne tik kasdieninio gyvenimo temas, bet ir platesnius kontekstus. Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą. Ieškodami įvairių būdų perteikti kalbą, jie bando keisti savo balso stiprumą, kalbėjimo greitį ir melodingumą. Vaikai smagiai žaidžia su garsais ir žodžiais, kurdami savo unikalios kalbos formas ir taip atspindami naujus būdus, kaip išsakyti savo idėjas.

	pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.	
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.	Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Būdami aktyvūs įvairiose veiklose ir žaidimuose, vaikai savo išgyvenimus, patirtį bei troškimus išreiškia per piešinius, rašytinius ženklus ar raides. Jie kuria ir užrašo trumpas žinutes, laiškus savo tėvams/globėjams, draugams ir mokytojams, tokiu būdu tobulindami savo gebėjimą reikšti mintis žodžiais.

**Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“
Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams**

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje	Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje. Juos atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja balsus, būdingus judesius. Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra). Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti. Supranta ir įvardija

	esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija).	įvairius objektus, esančius lauke, sode bei darže. Atskiria oro sąlygas. Fiksuoja pokyčius, vykstančius jo artimiausioje aplinkoje.
Matematinis mąstymas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai). Paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Įsitraukia į įvairias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Identifikuoja skaitmenis nuo vieno iki trijų arba daugiau (ilustracijoje parodo ir įvardija, pavyzdžiui, skaičių „2“). Pradeda rūšiuoti daiktus pagal tam tikrus požymius, pavyzdžiui, spalvą ar formą. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti.
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Gebą pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas.	Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Vaikas aktyviai sąveikauja su mokomaisiais žaislais ir žaidimais, kurie reikalauja elementarių veiksmų, pavyzdžiui, daiktų parinkimo, paspaudimų arba žodžių klausymosi ir atkartojimo.

	Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	
Kalbų supratimas <i>Vertybė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <i>Esmėnis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydama skeletą žodžių.	Kalbinami išmoka pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje, surasdami jų analogų. Vaikas ima suprasti ir atsiliiepti į elementarius žodžius bei trumpus sakinius, pavyzdžiui, „eik šen“, „žvilgtelk“, „kas čia?“, „kur randasi...?“. Vaikai mokosi reaguoti į klausimus, kurie yra susiję su įprastais aplinkos elementais ir situacijomis. Girdėdamas aplinkos garsus, vaikas juos suvokia, atskiria ir geba verbalizuoti, kas juos sukelia. Sugebėjimas asociatyviai jungti kalbos vienetų su realaus pasaulio daiktais ir atliekamomis veiklomis. Reaguoja ir atlieka nesudėtingus nurodymus.

Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Aplinkos pažinimas <i>Vertybė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esmėiniai gebėjimai</i> Pažįsta jam suprantamus	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos	Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.). Pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai.

socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.	Pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus. Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Tyrinėdami savo aplinką, įgyja supratimą, kaip joje veikti. Jie taip pat orientuojasi aplinkoje, analizuodami daiktų pozicijas. Naudodamiesi iliustruotomis knygelėmis, interaktyviomis programomis, filmuota medžiaga, žaislais bei praktinėmis patirtimis ekskursijų metu, atranda įvairius komunikacijos metodus ir transporto priemones.
Matematinis mąstymas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminiai gebėjimai</i> atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir judėjimo kryptį.	Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojasi grafiniais jų vaizdais sprendžiamas problemas. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti. Žinomas figūras (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys) pavadina	Vaikai įsitraukia į skaičiavimo veiklas pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus ir mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Pradedama suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Vaikai lavina gebėjimą rūšiuoti pasirinktus objektus, juos grupuodami pagal įvairias savybes. Atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Tyrinėdami realius objektus ir jų vaizdus skirtingais rakursais – žiūrėdami iš šono, aukščiau, žemiau ar matydami tik šešėlį – įgyja supratimą, kaip daiktai gali būti pavaizduojami plokščioje

	taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai.	erdvėje, tokioje kaip schemos ar brėžiniai. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga.
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminiai gebėjimai</i> <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	Siekama padėti vaikams įgyti skaitmeninio raštingumo ir informatinio mąstymo pradmenis. Vaikai, naudodamiesi įvairiomis informacijos priemonėmis nagrinėja tiek natūralius, tiek žmogaus sukurtus dalykus. Jie siekia suprasti esminius skirtumus tarp gamtos objektų ir dirbtinių kūrinų, suvokdami, kad natūralūs dalykai vystosi, juda ir yra priklausomi nuo mitybos. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Vaikai, tyrinėdami per žaidimus ir bandymus, susipažįsta su moderniomis technologijomis, tokiomis kaip įvairūs žaislai, robotai, interaktyvūs rašikliai, mobilieji telefonai ar interaktyvios grindys. Stebėdami šių įrenginių veikimą, eksperimentuodami su jų galimybėmis, jie suvokia, kaip juos galima pritaikyti. Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklės vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju.
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę;	Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Bendraudami su mokytoju ir savo klasės draugais, vaikai analizuoja, kokiais būdais galima surinkti informaciją, ją užrašyti ir pavaizduoti. Jie taip pat aptaria skirtingus būdus, kaip tą informaciją galima koduoti ir grafiškai perteikti. Pratartina savo

formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais teksta, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	žodyną, diskutuodami apie linijinius dydžius, svėrimą ir talpos vienetus, remdamiesi savo asmeninėmis išvalgomis ir patyrimais.
--	--	---

**Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“
Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams**

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškiniais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi mokykloje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. Pagrindines spalvas atskiria ir gali jas įvardyti. Siekia, kad jo paties sukurti darbai būtų vizualiai patrauklūs, pavyzdžiui, renkasi spalvas, kurios, jo nuomone, dera.
Meninė raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.	Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą

<i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmis, sava kalba. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.	domėjimąsi muzika. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą. Vaikas įsitraukia į vaidmenų žaidimus, per kuriuos jam atsiveria galimybė perteikti savo jausmus ir idėjas įkūnydamas įvairius veikėjus. Vaikas dalyvauja bendrose kūrybinėse veiklose su kitais, taip mokydamasis dalintis ir dirbti kartu. Užsiimdamas kūryba – klijuodamas, lipdydamas, piešdamas, tapydamas ar konstruodamas – vaikas patiria malonumą iš paties proceso, o ne iš galutinio rezultato.
---	---	--

Ugdymo turinys 4–6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Estetinis suvokimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškiniais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaislingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumentą.	Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi mokykloje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan. Vaikai pažįsta teatro pasaulį tiek būdami mokykloje, tiek lankydamiesi renginiuose už jos sienų, žiūrėdami ir patys įsitraukdami į vaidinimus. Jie susiduria su įvairiomis teatro rūšimis – šokio spektakliais, lėlių teatru, dramos pastatymais, opera ir kitomis scenos meno formomis.
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis	Skatina laisvą ir improvizacinį dainavimą, leidžiantį vaikams perteikti savo muzikines idėjas. Muzikines dalis jie išreiškia judesiais, vis tiksliau atkuria girdėtas melodijas, geriau valdo

<i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.	kvėpavimą ir didina savo balso galimybes. Vaikai laisvai atlieka dainas, kuriose lengvai atpažįstamas ritmas, metras ir tonacija. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t.t. Kurdami vaizdus ir bandydami įvairias meninės išraiškos priemones, jie turtina savo gebėjimus perteikti idėjas grafiškai ir spalvomis, taip stiprindami savo drąsą ir tikėjimą savimi, reiškiantis per vizualinius kūrinus.
---	---	---

**Ugdymo(si) sritys „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“
Ugdymo turinys 1–3 metų vaikams**

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą	Išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytoju su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Erdvinė raiška lavėja jiems spontaniškai žaidžiant su erdvinei vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis. Vaikas dalijasi turimais žaislais ir įrankiais su kitais, lavina bendradarbiavimo įgūdžius ir

	režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	mokosi komunikuoti, siekdamas darnaus žaidimo. Vaikas pradeda įsitraukti į labiau išplėtotus vaidmeninius žaidimus, kuriuose atkuria kasdienio gyvenimo įvykius (pavyzdžiui, žaidžia ligoninę, prekybos centrą...).
Kūrybiškumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrodančius naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.	Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Vaikas kūrybiškai panaudoja įprastus daiktus ne taip, kaip jie yra skirti (pavyzdžiui, šaukštą paverčia būgno lazdele, o kartoninę dėžę – transporto priemone). Žaisdamas improvizuoja ir pritaiko turimus žaislus įvairioms, netikėtoms situacijoms. Vaikas nuolat atranda naujų dalykų jam gerai žinomoje ir kasdienėje aplinkoje.
Tyrinėjimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	Norai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio, masės, tūrio palyginimo veiklas. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Nežinomi objektai ir substancijos kelia atsargumą, tačiau kartu žadina smalsumą, skatinantį aiškintis jų prigimtį, veikimo principus ir priežastis. Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. Įvaldę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą,

		skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Vaikas demonstruoja susidomėjimą naujais daiktais ar aplinkybėmis, savarankiškai tyrinėdamas naujus objektus, žaislus ar aplinkas.
Problemų sprendimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvaisto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.	Pradedama nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas. Žino, jog jo atlikti veiksmai turi pasekmes (pavyzdžiui, suvokia, kad stumtelėjus bokštą griūva). Susidūręs su sunkumais ar kliūtimis, ieško pagalbos arba nutraukia pradėtą užduotį. Būdamas padrąsintas, po nesėkmingo bandymo vėl imasi spręsti problemą.
Mokėjimas mokytis <i>Vertybinių nuostatų</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.	Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Elgiasi impulsyviai, siekdamas konkretaus rezultato. Troškimas naujų patirčių skatina aktyviai tyrinėti aplinkos elementus, judėti, kad galėtų paimti, pasiekti ir eksperimentuoti su žaislais ar kitais objektais. Vykdo stebėjimą ir imitavimą.

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminiai gebėjimai</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.	Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Imituodami skirtingus vaidmenis, vaikai atkuria jiems žinomas buitines socialines situacijas, stengdamiesi kuo autentiškiau atlikti savo įsivaizduojamo veikėjo pareigas. Vaikų žaidimai įgauna didesnę tęstinumą ir tampa labiau organizuoti. Žaidimo metu jie lengvai keičiasi vaidmenimis, patys koordinuoja savo veiksmus ir mokosi konstruktyviai spręsti tarpusavio konfliktus.
Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Pasitelkia patirtį ir	Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus	Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Bendra veikla improvizuotose teatro formose,

vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.	pavyzdžiui, dalyvavimas tradicinėse šventėse ar lėlių pasakojimuose, padeda vaikams tobulinti savo vaidybos įgūdžius.
Tyrinėjimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	Vykdydami judesius, eksperimentuoja su greičiu, ritmu, galia ir kaip jaučiasi erdvėje. Taip pat nagrinėja įvairius judesių sekas ir savaime jas susieja su šokio sudedamosiomis dalimis. Bendraudami su bendraamžiais ir vyresniaisiais, vaikai nagrinėja įvairias temas, kurių impulsas kyla iš jų asmeninių išgyvenimų, fantazijos, knygų, muzikos, spektaklių ar meno darbų. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų. Nagrinėjama, kaip objektai transformavosi per istoriją – kokie jie buvo ankstesniais laikotarpiais. Žaisdami atranda fizikinius reiškinius, tyrinėja tamprumo reiškinius. Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus.

Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	Mokytojui padedant, lavina gebėjimą atpažinti objektų bendrumus ir skirtumus bei ieško atsakymų į iškilusius klausimus. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Dalyvaudami mokytojo sukurtose užduotyse, lavina loginį mąstymą ir išradingai panaudoja turimas skaičiavimo kompetencijas, sprenddami praktines problemas. Vaikai įtraukiami į aplinkybes, kuriose reikia suvokti atstumą tarp savęs ir aplinkos elementų, nustatyti įvairių objektų artumą ar tolumą. Jie mokosi palyginti pažįstamus daiktus pagal jų apimtį ir argumentuoti savo pasirinkimus.
Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminiai gebėjimai</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar	Vaikas atidžiai seka, kaip vyresni žmonės ir draugai naudoja įvairius instrumentus, bando suprasti, kaip jie veikia, pats imasi juos išbandyti. Žaisdamas jis išradingai panaudoja įvairius objektus bei įgyja įgūdžių, kaip juos prižiūrėti ir saugoti. Naujų priemonių atradimas objektų dydžiams sugretinti teikia jiems pasitenkinimą. Aktyviai įsitraukdami į praktines užduotis, suvokia instrukcijų ir nurodymų svarbą bei jų panaudojimą įvairiose kasdienio gyvenimo situacijose.

	norėtų išbandyti, ko išmokti.	
--	-------------------------------	--

Naudota literatūra:

1. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės (2023). Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministras, 2023-09-04 ISAK Nr. V-1142.
2. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (2005). Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministras, 2005-04-18 Nr. ISAK-627.
3. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija (1995).
4. Neifachas S. (2025). Patarimai ir praktiniai pavyzdžiai rengiant ikimokyklinio ugdymo programą.